

HiT rapport nr. 16

Per Gunnar Disch

**Bystyrepolitiker
i Skien 2011 - 2015**
Noen perspektiver på perioden

Per Gunnar Disch

Bystyrepolitiker i Skien 2011 - 2015

Noen perspektiver på perioden

HiT-rapport nr. 16

ISBN 978-82-7206-405-0

ISSN 1894-1044

Høgskolen i Telemark
Postboks 203
3901 Porsgrunn

Telefon 35 57 50 00
Telefaks 35 57 50 01
<http://www.hit.no/>

© 2015 Per Gunnar Disch

Rapporten er lisensiert under "Creative Commons Navngivelse-Ikkekommersiell-Del på samme vilkår 3.0-lisensen" som er gjengitt her:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Bystyrepolitiker i Skien 2011 - 2015

SKIEN KOMMUNE

Noen perspektiver på perioden

Sammendrag

Studien, *Bystyrepolitiker i Skien 2011 – 2015, noen perspektiver på perioden*, er gjennomført av Høgskolen i Telemark på oppdrag fra den politiske ledelsen i Skien kommune.

For å vedlikeholde og utvikle vårt lokaldemokrati, er samfunnet til enhver tid avhengige av at enkeltpersoner, gjennom politiske partier eller grupperinger, tar på seg oppgaver i lokalpolitiske utvalg og/eller bidrar som representanter i kommunestyre/bystyrer. For å videreføre rekrutteringen til dette, er det viktig at arbeidsforholdene er gode og at muligheten for å påvirke er tilstede. For å lage gode strategier er det nødvendig å stoppe opp og se seg litt tilbake. Etter en endt periode er tiden nå inne for dette.

Den politiske ledelsen i Skien ønsket, gjennom en undersøkelse, å se nærmere på situasjonen for de folkevalgte og hvordan de har opplevd å være folkevalgt i Skien 2011 – 2015. Hva er/har vært viktige saker og hvordan kan en legge til rette for ytterligere engasjement og bedre opplæring av politikere? Et viktig formål med denne undersøkelsen har derfor vært å foreta en gjennomgang av situasjonen i den bystyreperioden som nå er slutt, og se framover mot den neste. Målet er at denne gjennomgangen skal gi innspill som kan bedre tilretteleggingen for den framtidige politiske virksomheten.

Datainnsamlingen ble gjennomført våren 2015 og ble gjennomført med bruk av spørreskjemaer, som ble sendt ut til alle bystyrerepresentanter og vararepresentanter. Skjemaet er utviklet i et samarbeid mellom politisk ledelse i Skien kommune og Høgskolen i Telemark.

Skjemaet ble sendt ut til 69 representanter, inkludert representanter i bystyret og utvalgte vararepresentanter som har jevnlig møtt i bystyret. Det ble sendt i alt to purringer etter ordinær utsendelse. Det kom svar fra 39 representanter. Dette gir en svarprosent på 57 %, noe som er lavere enn ønskelig. Vi anser likevel grunnlaget som interessant nok til å tegne et bilde av situasjonen.

Rapporten er delt inn i 13 kapitler. Dette for å bedre oversikten med hensyn på de temaene som rapporten belyser. Kapittel 1 – 3 er innledende kapitler. I kapittel 3 – 12 presenteres data fra undersøkelsen. Kapittel 13 er en avsluttende kommentar

Vi vil i dette sammendraget i korte trekk presentere noen hovedfunn.

Motivasjonen til å drive politisk arbeid i Skien bystyre, og tidsbruk knyttet til dette, er tema i kapittel tre. Data viser at den viktigste motivasjonen for å engasjere seg politisk er ønsket om å bidra til utvikling av Skien kommune som en helhet. Samfunnsplikten og det å kunne bety noe for sitt lokalområde følger deretter som viktige motivasjonsfaktorer.

Tidsbruken til bystyrepolitikerne i gjennomsnitt pr. måned ligger på 46 timer. Den varierer mellom svargiverne fra 20 til 150 timer pr. mnd. Det spriker såpass mye fordi noen av respondentene oppgir at de er heltidspolitikere. Tallene her er noe usikre, i og med at svarprosenten er lav.

Motivasjonsfaktorer for politisk arbeid er tema for kapittel tre. En viktig motivasjonsfaktor for politikere i Skien for å ta gjenvalg er opplevelsen av læringspotensialet som ligger i det å være kommunepolitiker. Miljøet i partiet spiller også en vesentlig rolle. I tillegg ser vi at det å se muligheter for utvikling av egen kommune og enkeltsaker scorer høyt som motivasjonsfaktor.

Opplevelse av politisk innflytelse er temaet i kapittel fire. Av de 39 som her svarte, oppgir 5 % at de har meget stor innflytelse, 21 % sier stor innflytelse, 46 % noe innflytelse, mens 28 % opplever at de har liten innflytelse på vedtak i bystyret. Det kan sees som positivt at 72 % oppgir at de opplever at de har stor/noen innflytelse på vedtak i bystyret.

Vi merker likevel den store variasjonen i tallene som viser ulikheter i opplevelsen av innflytelse. Vel en fjerdedel (26 %) mener å ha stor eller meget stor innflytelse, mens nesten halvparten (46 %) svarer "noe innflytelse", til mer enn en fjerdedel (28 %), som opplever at de har liten innflytelse. Det er altså flere som svarer at de har liten innflytelse enn som sier at de har stor innflytelse.

Opplevelsen av viktigheten i det arbeidet en utfører i bystyret er stor. Sakene som behandles oppleves som krevende og detaljnivået kan også oppleves som stort. Vi spurte politikerne hvilken sak de mener er den viktigste saken Skien bystyre har arbeidet med i inneværende periode. 28 av 39 svarte på dette. Av disse svarte et klart flertall: Bypakka. Deretter fulgte arealplansaker, saker som angår sykehuset, bygging av nytt sykehjem og øvrige velferdsoppgaver.

I kapittel fem spurte vi om politikernes kontaktheter. Kontaktheten med ulike organisasjoner er mangfoldig og ujevn. Den største gruppen er brukere/innbyggere. Deretter følger utdanning, kultur og idretts- og fritidsorganisasjoner og media. Der det er minst kontakt, er med landbruksorganisasjoner, religiøse organisasjoner og arbeidsgiverorganisasjoner. Vi spurte videre hvor stor betydning kontakt med organisasjonene har for politikernes standpunkter i politiske saker. Partigruppen er det viktigste stedet for drøfting av saker og utforming av standpunkter i kommunale saker. Brukere/innbyggere følger deretter, etterfulgt av representanter fra kommunale utvalg og kontakt med den kommunale administrasjonen. Kontakten med fylkespartiet har mindre betydning. Internasjonale aktører er ikke viktig i denne sammenheng.

Dette viser at politikere som har svart er opptatt av nærhet til brukere/innbyggere og til organisasjonslivet i kommunen når det gjelder forhold til politikutforming og utvikling av standpunkter i kommunale saker. Partigruppen fremstår her som det sentrale stedet for kontakt for politikutformingen i kommunen. Dette samsvarer godt med partiprogrammets betydning for arbeidet som bystyrerepresentant. Av 39 svargivere svarer 92 % at

partiprogrammet har meget stor/stor betydning i arbeidet som bystyrerepresentant. 8 % svarer noe betydning.

Kommunesektoren er i stadig endring. Utviklingen av oppgavefordelingen mellom de politiske nivåene i Norge har ført til at kommunene har fått mer omfattende oppgaver. Planlegging, økonomi og prioritering preger i stadig større grad av den kommunale hverdagen. Dette utfordrer også politikken som skal utvikles og realiseres. I kapittel seks satte vi dette på dagsorden. Det er stor enighet om at de statlige reformene de siste årene har konsekvenser for det politiske arbeidet. Opplevelsen av mindre handlingsrom er også tydelig og arbeidsbyrden oppleves som større. Behovet for økt fagkunnskap er også framtrødende. Det oppleves som at det politiske arbeidet har fått en mer overordnet karakter. Den politiske ideologien synes ikke å være like framtrødende som tidligere. Politikerne opplever ikke økt innflytelse over politiske saker, men opplever heller at kommuneadministrasjonen har mer innflytelse over kommunepolitikken enn tidligere. Avstanden til brukerne/innbyggerne oppleves noe større enn ønskelig. Undersøkelser viser på dette punktet at avstanden til brukerne/innbyggerne er stigende jo flere innbyggere kommunene har.

Hva legger så politikkerne vekt på når de prioriterer? Langsiktig tenkning om hvordan kommunen skal utvikle seg på sikt gis stor vekt. Deretter følger partiets standpunkter og partiprogrammet som en er valgt på. Informasjon fra befolkningen teller også inn. Det er også viktig å være et talerør for befolkningen. Et talerør for det området en kommer fra syntes i dette å være mindre viktig. Å få formulere klare målsettinger for den kommunale virksomheten er også viktig i forhold til prioritering, samt å sikre samarbeidet over partigrenser. Viktig er det også å kunne forsvare trufne beslutninger, og å medvirke til at fattede politiske beslutninger gjennomføres. Det å kunne tiltrekke seg ressurser fra statlig eller regional myndighet teller også inn i prioriteringene.

Forholdet til administrasjonen er temaet i kapittel sju. Flertallet av svargiverne opplever at det i stor grad er lett å få kontakt med administrasjonen i kommunen. De er også fornøyd med administrasjonens saksframstillinger. Likevel synes svargiverne at administrasjonen i noen grad har for mye makt.

I kapittel åtte ser vi på dette med forberedelser til bystyremøtene. Sakspapirene og den interne drøftingen og veiledningen i partiet er viktige kilder til forberedelser. Samråd med andre politikere følger deretter. Samtaler på kommunalsjefsnivå syntes å ha noe mindre betydning i denne sammenheng.

Opplevelse av det å være kommunepolitiker i Skien bystyre er tema i kapittel ni. Opplevelse av egen deltakelse i bystyret, motivasjon til å ta ordet i bystyret, tilbakemeldinger på innlegg i bystyret og debattklimaet i bystyret er undertemaer her. Politikerne rangerer gode kolleger i eget parti som det viktigste for en god opplevelse av det å sitte i bystyret. Å øke sin kompetanse og ha gode kolleger på tvers av partigrensene følger deretter. God og respektfull omgangstone er normalt i bystyret, en opplevelse flertallet gir utrykk for. Opplevelsen av at andre bystyrerepresentanter vil meg vel er også framtrødende. En god møtekultur oppleves av om lag

halvparten av svargiverne. Den viktigste motivasjonen for å holde innlegg i bystyret er det personlige engasjementet. Posisjon i hovedutvalg og i eget parti er også en viktig faktor. En aktiv og frisk debatt syntes også å være en motivasjonsfaktor. Å fremme en sak som får oppmerksomhet i media er tydelig lite viktig her. Et flertall av svargiverne har opplevd å få ros i eget parti i etterkant av innlegg i bystyret. En har også opplevd å få gode tilbakemeldinger og positive ansiktsuttrykk fra salen. Det å få negative kommentarer i etterkant av innlegg og kritikk i eget parti tilhører sjeldenhetene, ifølge svargiverne.

Debattklimaet i norsk politikk og samfunn har blitt tøffere de seinere åra. Dette er en oppfatning som både debattanter og flere medieforskere deler. Men hvordan er så debattklimaet i Skien bystyre? Flertallet oppgir at deltakelse i debatter i bystyret har gitt økt selvtillit. Det oppleves også at det blir gitt ros for måten en legger fram enkeltsaker på. Anerkjennelse for å tenke nytt er også til stede i bystyremøtene. I debattens hete oppleves det av enkelte at de av og til får sine argumenter forvrent. Mistenkeliggjøring oppleves svært sjelden eller aldri.

Politikeropplæring er tema for kapittel ti. Kommunene har fått flere og mer komplekse oppgaver i løpet av de siste tretti årene. En del av oppgavene har blitt tildelt kommunene gjennom politiske reformer over relativt kort tid, men mange av oppgavene har også blitt tildelt eller har kommunene påtatt seg smått og gradvis. Fenomener som en tidligere aksepterte eller ikke gjorde noe med, blir gradvis oppfattet som kommunale utfordringer. Den folkevalgte kommunen har klart å håndtere stadig flere oppgaver uten å miste sin legitimitet. Dette skyldes nok ikke minst at kommunesektoren har en god evne til å bearbeide ansvar og samordne, prioritere og tilpasse ressursene og tjenestene til innbyggernes behov. For at denne utviklingen skal fortsette og vårt folkevalgte lokaldemokrati skal utvikle seg, er det viktig at politikerne får den nødvendige kunnskapen til å forstå og kunne prioritere utøvelse av sin politiske virksomhet i kommunen. Det å sitte i et bystyre oppfattes av mange som en lang læringsprosess. Likevel er inngangen til en ny periode viktig med hensyn på opplæring. Bystyrepolitikerne i Skien har blant annet fått tilbud om politikeropplæring via KS gjennom et todagers kurs. Noen har også fått et slikt kurs gjennom eget parti. Vi spurte så svargiverne om de opplevde at de fikk god nok opplæring da de startet som folkevalgt. 39 svarte på spørsmålet. Av disse svarte 33 % i stor grad, mens 66 % svarte i noen/liten grad. Dette tyder på at en bør vurdere å styrke politikeropplæringen i kommunen. Det som her framkommer viser behovet for å styrke politikeropplæringen på flere områder. Kommuneøkonomi, regnskaper og planer er nok viktige områder å styrke i opplæringen, da vi ser at disse danner grunnlaget for prioriteringene.

Konkret vil det si at opplæringen bør styrkes på følgende temaer:

- Rollen som folkevalgt.
- Den kommunale styringsmodellen og styringsdokumenter.
- Praktiske forhold og reglementer for folkevalgte.
- Hovedutvalgene skal settes grundig inn i sine respektive ansvarsområder i begynnelsen av perioden.
- Økonomireglementet.

- Delegeringsreglementet gjennomgås kort i første kommunestyremøte etter ferien.
- Folkevalgtets rolle i alle utvalg og kommunestyret.

I tillegg til dette syntes det å kunne være nyttig å utvikle en håndbok for politikere som tar for seg ulike sider ved arbeidet som kommunepolitiker. Målsettingen med utvikling og bruk av en slik håndbok er at det skal være et godt og oppdatert oppslagsverk dersom en er usikker på f.eks forholdet mellom de ulike partene en møter gjennom politisk arbeid

Forbedringer i arbeidet i bystyret er temaet i kapittel elleve. En strengere regulering av taletid syntes å være en viktig forbedring som flere ønsker. Kortere oppsummeringer av saker, med mulighet for tilgang til fulltekst blir foreslått. Kortere møter og økt fokus på politikeropplæring følger deretter. Noen ønsker også noe flere sosiale arrangementer blant bystyrets medlemmer. Noen ønsker også hyppigere møter. Frie rammer for taletid var et forbedringstiltak som ikke fikk noen stor oppslutning.

Flere kommuner innfører bruk av nettbrett i den politiske virksomheten. Det har også Skien kommune gjort. Ved innføring av nettbrett vil politikerne få raskere tilgang til saker og dokumenter uavhengig av hvor de befinner seg. Det er også grunn til å tro at innføring av nettbrett vil gi store besparelser, forutsatt at trykking og distribusjon av papir bortfaller som konsekvens av innføringen. Det er også grunn til å fastslå at innføring av nettbrett gir en positiv miljøgevinst. Et flertall av svargiverne mener at det har blitt lettere å forberede seg til bystyremøtene etter innføring av nettbrett. Likevel er det noen som er litt usikre her. Bruk av nettbrettet syntes ikke å være forstyrrende i gjennomføringen av bystyremøtene, men også her er det noen som er usikre.

I kapittel tolv, spurte vi bystyrerepresentantene hvor tilfreds de var, alt i alt, med siste periode i bystyret. 39 av svargiverne svarte på dette. 13 % av svargiverne oppgir at de er meget tilfreds med siste periode. 69 % oppgir at de er tilfreds og 15 % sier de er noe tilfreds. 3 % oppgir at de er meget utilfreds. Vi spurte også om hvilke saker som bør prioriteres i neste periode. Det kom fram flere konkrete saker som bør settes på dagsorden. Her nevnes flere sektorer og saker som det er viktig å arbeide videre med. Overordnet finner vi kommunereform og Bypakka. Helse og omsorg, skole, sivilsamfunn og integreringsarbeid følger deretter, for å nevne noen. Ser vi på dette sakskartet under ett, finner vi at dette er saker som har vært arbeidet med over lengre tid og som ennå ikke er ferdigbehandlet – en forlengelse av igangværende saker. Bypakka, utvikling av sykehuset, arealplaner og kommunereform er noe av det som kommer igjen. Bosetting og integrering, helse- og omsorg er også kommet tydeligere fram som viktige framtidige saker å ta fatt på.

Vi viser til kapittel tretten for oppsummerende kommentarer.

Innhold

Sammendrag	3
Forord	9
1. Innledning.....	10
1.1 Undersøkelsens formål og nytteverdi	10
1.2 Rapportens oppbygging	11
2 Gjennomføring av datainnsamling – rapportering.....	12
2.1 Datainnsamling og datagrunnlag	12
2.2 Kort metode kommentar.....	12
3 Motivasjon og tidsbruk til politisk arbeid i Skien bystyre.....	13
3.1. De viktigste grunnene til deltakelse i kommunepolitikken	14
3.2 Tidsbruk	15
3.3 Hva motiverer til gjenvalg og hva er årsakene til at noen takker nei.....	15
4. Opplevd politisk innflytelse	18
4.1 Opplevelse av egen innflytelse på vedtak i bystyret	18
4.2 Opplevelse av sakene som blir satt på dagsorden i bystyret	19
5. Politikernes kontaktflater	21
5.1 Politikernes kontakt med organisasjoner.....	21
6. Politisk arbeid i endring – prioriteringer, enighet/uenighet om konkrete endringsfaktorer.....	24
6.2 Prioriteringer	25
7. Politikk og administrasjon	28
8. Forberedelser til bystyremøtet	30
8.1 Forberedelser	30
9. Opplevelse av å være kommunepolitiker i Skien bystyre	32
9.1 Opplevelse av egen deltakelse i bystyret	32
9.2 Motivasjon til å ta ordet i bystyret.....	33
9.3 Tilbakemeldinger på innlegg i bystyret	34
9.4 Debattklimaet i bystyret.....	35
10 Politikeropplæring.....	36
11 Forbedringer i arbeidet i bystyret	40
12 Tilfredshet med siste periode i bystyret i Skien og veien videre.....	43
13 Avsluttende kommentarer	45
Referanser	47
Tabelloversikt	48

Forord

Studien Bystyrepolitiker i Skien 2011 – 2015, Et blikk på perioden 2011 - 2015, er gjennomført av Høgskolen i Telemark på oppdrag fra politisk ledelse i Skien kommune.

Politisk ledelse ønsket gjennom en undersøkelse å se nærmere på hvordan det oppleves å være folkevalgt i Skien. Hva er viktige saker og hvordan en kan legge til rette for ytterligere engasjement og bedre opplæring?

Hovedvekten i denne rapporten ligger på framstilling av hovedtrekkene i det datamaterialet som er samlet inn. Rapporten er hovedrapport til oppdragsgiver, som er Skien kommune.

Spørreskjemaet som er anvendt i undersøkelsen er utarbeidet av politisk ledelse i Skien i samarbeid med prosjektleder Per Gunnar Disch.

Rapporten er skrevet av førstelektor Per Gunnar Disch. Dosent Einar Vetvik har bidratt med viktige tips og kommentarer.

Prosjektleder vil rette en takk til alle respondentene som ha deltatt i undersøkelsen for arbeidet med utfylling av spørreskjemaet. Takk for at dere tok tid til å gjøre undersøkelsen mulig.

Porsgrunn 10. oktober 2015

Per Gunnar Disch
Prosjektleder

Innledning

Kommunepolitikken er en viktig bærebjelke i vårt demokrati. Det er på lokalt nivå at flest innbyggere får anledning til å delta i politikken. Det lokale styringsnivået spiller derfor en viktig rolle i folks hverdagsliv. Det gir nærhet mellom innbyggerne og folkevalgte. Det gir innbyggerne bedre vilkår for demokratisk deltakelse og bedre anledning til å være med å påvirke rammene dagliglivet skal leves i.

Regjeringen vektlegger rammestyring som gir kommunene frihet til å utforme lokal politikk ut ifra lokale krav og behov. Det er en sentral politisk oppfatning at kommunal frihet gir det beste grunnlaget for at innbyggerne skal kunne påvirke innhold og utforming av kommunale tjenester. Kommunene har ansvar for store deler av de velferdsoppgavene som er rettet mot enkeltpersoner og lokalsamfunn. For å kunne gi tilpassede tjenester og utvikle lokalsamfunnet, er det nødvendig at kommunene har tilstrekkelig frihet og kapasitet til å finne de gode løsningene.

Nasjonale myndigheter vil legge til rette for at demokratiet i kommunene skal utvikle seg og vil bidra til at kommunestyrene blir mer representative. I dette er det også viktig at den kommunale administrasjonen og kommunepolitikerne er bevisste hvordan de kan utvikle samspillet seg imellom og med innbyggerne.

For å vedlikeholde og utvikle vårt lokaldemokrati er vi til enhver tid avhengige av at enkeltpersoner gjennom politiske partier eller grupperinger tar på seg styringsoppgaver gjennom lokalpolitiske utvalg og/eller bidrar som representanter i bystyret. For å videreføre rekrutteringen til dette, er det viktig at arbeidsforholdene er gode og at muligheten for å påvirke og bidra er tilstede. For å kunne legge gode strategier på dette feltet, er det av og til nødvendig å stoppe opp og ta et tilbakeblikk på det som har vært, og samtidig belyse og tenke framover for å styrke det videre engasjement.

1.1 Undersøkelsens formål og nytteverdi

Et viktig formål med denne undersøkelsen er å gjøre en gjennomgang av politikernes situasjon og erfaringer i den bystyreperioden som nå er slutt, og se framover mot neste periode. Gjennom undersøkelsen vil vi, på generelt grunnlag, se på hva som motiverer for politikk og hva som påvirker beslutninger. Videre vil vi se litt på arbeidsforholdene til politikerne – hva fremmer og hva hemmer gode arbeidsforhold for en bystyrepolitiker i Skien.

Målet er at denne undersøkelsen skal gi en pekepinn på hvordan en kan organisere den politiske virksomheten videre framover.

Vi håper at denne undersøkelsen også kan være et bidrag til å utvikle strategier for å rekruttere og skolere nye personer og ulike grupper til å engasjere seg for å utvikle kommunen til beste for innbyggerne.

1.2 Rapportens oppbygging

Denne rapporten er inndelt i tretten kapitler. Dette for å bedre oversikten over de ulike temaene som undersøkelsen har belyst. Etter det innledende kapittelet følger en redegjørelse for og en kommentar til den metoden som er anvendt i datainnsamlingen. Deretter går vi inn på undersøkelsens temaer fra kapittel tre til og med tolv.

I kapittel tre ser vi nærmere på motivasjonen til deltakelse i politisk arbeid etterfulgt av kapittel fire der temaet er opplevelsen, som politiker, av politisk innflytelse. I kapittel fem og seks ser vi nærmere på politikernes kontaktflater og de holdninger til endringer og utviklingstrekk som kan ha endret det politiske arbeidet. Forholdet mellom politikere og administrasjon belyses i kapittel sju. Hvordan forberedelsen til bystyremøtene gjøres, er tema i kapittel åtte. Opplevelse av å være bystyrerepresentant i Skien, tar vi opp i kapittel ni. Politikeropplæring og forbedringsalternativer i bystyrets arbeid blir omtalt i kapittel 10 og 11. I kapittel 12 ber vi representantene uttrykke om de er tilfredse med siste periode i bystyret. Vi spør også om hvilke saker som det er viktig å ta fatt på i neste periode. I kapittel 13 peker vi på noen sentrale konklusjoner.

I rapporten har vi ikke gått i dybden på de ulike temaene, men kun kort kommentert hovedtrekkene i tabellene. Materialet i undersøkelsen vil kunne danne et grunnlag for videre analyser, men innen prosjektets økonomiske ramme og tidshorisont har dette ikke vært mulig.

Vi mener likevel at denne rapporten gir en pekepinn på hvordan perioden har vært og hva en bør se nærmere på videre i arbeidet med utvikling av og tilrettelegging for kommunalpolitikk i Skien kommune.

2 Gjennomføring av datainnsamling – rapportering

I dette kapitlet vil vi presentere metoden og datagrunnlaget som rapporten bygger på. Kapitlets første del er en redegjørelse for gjennomføringen av undersøkelsen og datagrunnlaget. Til sist vil vi knytte noen kommentarer til den metoden som er valgt.

2.1 Datainnsamling og datagrunnlag

Datainnsamlingen ble gjennomført våren 2015 og ble gjennomført ved hjelp av spørreskjema, som ble sendt ut til alle bystyrerepresentanter og vararepresentanter. Skjemaet er utviklet i et samarbeid mellom politisk ledelse i Skien kommune og Høgskolen i Telemark.

Skjemaet ble sendt ut til 69 representanter, hvilket inkluderer bystyret og utvalgte vara representanter som har jevnlig møtt i bystyret. Det ble sendt i alt to purringer etter ordinær utsendelse.

Av 69 utsendte skjemaer ble det mottatt 39. Dette gir en svarprosent på 57. Dette er en noe lav svarprosent. Vi antar likevel at svarene vil kunne gi et grovt bilde av situasjonen. På noen av spørsmålene er svarprosenten enda lavere, så vi må på noen spørsmål medgi at usikkerheten er tilstede med hensyn til svarenes representativitet for hele politikergruppen i Skien.

Årsakene til den noe lave svarprosenten kan være flere. En årsak kan være at informasjonen om undersøkelsen ikke har nådd helt fram til alle representantene. En annen grunn kan være at spørreskjemaet ble for langt. Det at vi anvendte e-postadressene til representantene som er tildelt fra kommunen, og som kanskje ikke ble benyttet så ofte av alle representantene på vårparten, kan være en svakhet. Manglende tid og interesse fra enkelte vil også kunne være faktorer i dette.

2.2 Kort metode kommentar.

Det er vanskelig å lage gode spørreskjema som kommuniserer godt med alle svargiverne i en slik undersøkelse. Spørsmålene vi har stilt handler i varierende grad om faktiske opplysninger, erfaringer, vurderinger og synspunkter/holdninger til det en har arbeidet med som bystyrepolitiker i denne perioden.

Hvordan spørsmålene vil bli forstått/tolket av den enkelte respondent i den konkrete situasjonen de står i, vil åpenbart variere.

Det er derfor viktig å understreke at datasettet som ligger til grunn for rapporten, ikke kan gi et fullstendig bilde av hvordan det oppleves å være bystyrerepresentant i Skien. Men vi antar at data framstilt i rapporten vil tegne et bilde av viktige sider ved status og svargivernes synspunkter hva gjelder framtidige forbedringer i arbeidet.

3 Motivasjon og tidsbruk til politisk arbeid i Skien bystyre

I dette kapittelet vil vi se nærmere på hva som motiverer til politisk arbeid og tidsbruken som kreves. Vi vil også se nærmere på årsaker til at representanter stiller til gjenvalg og hva som gjør at en lar være å stille til gjenvalg.

3.1. De viktigste grunnene til deltakelse i kommunepolitikken

Viktige motiver for å ta på seg et lokalpolitisk verv er engasjement og et ønske om å bidra i samfunnsutviklingen (Sagelie, 2012). Læring og mulighet til å bidra i spesielle saker eller for spesielle grupper, er også viktig. Opplevelsen av at deltakelsen utgjør en forskjell er vesentlig for trivsel og motivasjon.

Vi spurte derfor politikerne i Skien bystyre om hva som er den viktigste årsaken til at de er med i kommunepolitikken.

Tabell 1 *Hva er de viktigste grunnene til deltakelse i kommunepolitikken. Presentert i prosent.*

Kategori	Meget viktig	Viktig	Mindre viktig	Uten betydning	Sum	Antall
Jeg ser det som en samfunnsplikt å engasjere meg i kommunalpolitikk når jeg blir utfordret.	49	39	13	0	101	39
Jeg ser det som en mulighet for å bidra i arbeidet med å utvikle Skien kommune.	77	23	0	0	100	39
Jeg ser det som en mulighet til å gjøre noe for mitt lokalområde.	49	33	18	0	100	39
Jeg ser det som en mulighet til å påvirke beslutningene i bestemte saker.	62	39	0	0	101	39
Jeg kan gjøre et viktig arbeid for mitt parti/liste.	46	46	8	0	100	39
En god innsats i kommunepolitikken kan føre meg videre i en politisk karriere	0	10	54	36	100	39

Tabellen viser at den viktigste motivasjonen for å engasjere seg, er å bidra til utvikling av Skien kommune som en helhet og gjennom muligheten til å påvirke beslutninger i bestemte saker. Samfunnsplikten og det å kunne bety noe for sitt lokalområde følger deretter som meget viktige områder. Det å gjøre et viktig arbeid for eget parti scorer også høyt. På den annen side ser vi at egen politisk karriere bare spiller en rolle for 4 (10 %) av våre svargivere.

3.2 Tidsbruk

Tidsbruken er for mange et viktig argument for ikke å engasjere seg politisk. Dette har vært en medvirkende faktor til at ungdom og småbarnsfamilier ikke velger å engasjere seg politisk.

Vi spurte derfor politikere om hvor mange timer som går med til politisk arbeid i løpet av en typisk måned. 35 av respondentene svarte på dette. Tallene varierte fra 150 – 20 timer pr. måned. Snittet ligger på 46 timer pr. måned. At det spriker såpass er fordi noen av respondentene oppgir at de er heltidspolitikere. Det knytter seg noe usikkerhet til disse tallene fordi svarprosenten er noe lav. Hellevik og Knutsen (2007) fant i sin studie at personer som engasjerer seg politisk også oftere enn andre er engasjert i organisasjonsarbeid og fritidsaktiviteter. Det er grunn til å tro at dette også gjelder for bystyrepolitikerne i Skien. For mange politikere kan organisasjonslivet være en viktig arena for innspill i forhold til politisk arbeid. Dersom vi oppsummerer politikernes direkte deltakelse i politisk arbeid med deltakelse i organisasjons- og fritidsaktiviteter, vil tallet antakeligvis bli vesentlig høyere.

3.3 Hva motiverer til gjenvalg og hva er årsakene til at noen takker nei

Det knytter seg mye spenning til om hvor mange og hvem som tar gjenvalg før en valgkamp innledes. Undersøkelser viser at flere tar gjenvalg i kommunepolitikken i våre nordiske naboland enn her hjemme, selv om mange ønsker å gå for en ny periode. Generelt oppleves lokalpolitisk arbeid meningsfullt og lærerikt. Likevel takker mange nei til gjenvalg. Utskiftning gir imidlertid flere personer muligheter for å delta. Samtidig er det negativt dersom kontinuiteten forsvinner eller frafallet gjelder allerede underrepresenterte grupper, og knyttes til mistriivsel og vanskelige betingelser.

Kombinasjonen jobb, barn og politikk fører til at svært mange kommunepolitikere takker nei til gjenvalg. De viktigste årsakene til at mange takker nei til en ny periode, er at mange opplever det som ressurskrevende med mye lesing av dokumenter, og med møter på kveldstid. Dette gjelder generelt på landsbasis (KMD 2015).

Mange politikere opplever nok at det å sitte en periode ikke er tilstrekkelig, med hensyn til utvikling av store saker, som blant annet kan være knyttet til reformarbeid, samferdsel, velferd eller øvrige utbygginger i kommunen, og de ønsker derfor en ny periode.

Av de 39 respondentene som svarte i vår undersøkelse, sier 31 at de ønsket gjenvalg, mens 8 svarte nei. Her hadde det vært nyttig å ha et svar fra alle bystyremedlemmene. Det kan være at flere av dem som ikke har svart er blant dem som ikke tar gjenvalg.

I tabell 2 har vi vist svarfordelingen for de som tar gjenvalg med hensyn til hva som motiverer dem til dette.

Tabell 2 Hvis du har tatt gjenvalg hva motiverer deg til dette. Presentert i prosent

Kategori	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Sum	Antall
Det er lærerikt å være kommunepolitiker.	32	52	16	0	100	31
Jeg har sett gode muligheter for å bidra til utvikling av egen kommune.	26	65	10	0	101	31
Enkelt saker jeg brenner for.	23	50	27	0	100	30
Deltakelse i kommunepolitikken gir gode utviklingsmuligheter for meg selv.	7	36	48	10	101	31
Det er et godt miljø i bystyret.	13	52	29	7	101	31
Det er et godt miljø i eget parti.	30	58	10	3	101	30
Lønn og annen godtgjøring.	0	7	45	48	100	31
Andre ting	5	20	45	30	100	20

Tabellen viser at de fleste av disse momentene spiller en stor rolle som motivasjonsfaktor.

De to faktorene som får høyest oppslutning som viktige motivasjonsfaktorer er at det er lærerikt å være kommunepolitiker og at det er godt miljø i eget parti.

I tillegg ser vi at det å se muligheter for utvikling av egen kommune og engasjement for enkelt saker scorer høyt. Miljøet i bystyret synes også å motivere til gjenvalg.

Lønn og annen godtgjøring syntes å ha mindre betydning.

Men årsaken til at noen ikke vil stille til gjenvalg får en pekepinn på i tabell 3.

Tabell 3 Hvis du ikke har tatt gjenvalg, hva er årsakene til dette. Presentert i prosent

Kategori	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Sum	Antall
Tidsklemma	14	43	29	14	100	7
Det er for mange møter på kveldstid.	14	0	29	57	100	7
Det er for mange møter på dagtid.	43	14	14	29	100	7
Trives ikke i rollen som folkevalgt.	13	0	0	88	101	8
Syntes jeg har fått for mye ansvar i politikken.	0	0	0	100	100	7
For lite lønn og godtgjøring.	13	0	25	63	101	8
Manglende motivasjon.	13	12	13	63	101	8
Andre ting	67	17	0	17	101	6

Tabellen viser at tidsklemma er en vesentlig faktor for fire av sju. Kveldsmøter er derimot bare oppgitt som en viktig grunn fra en av sju. Det at det holdes for mange møter på dagtid er viktig for fire av sju.

Manglende motivasjon og dårlig godtgjøring er også grunn for en av sju.

Det er ingen som svarer at de har fått for mye ansvar og at det er en grunn for å trekke seg.

Mistrivsel syntes ikke å være et utbredt problem hos dem som ikke tar gjenvalg.

Tabellen viser at andre årsaker/sammensatte årsaker er den viktigste årsaken til ikke å ta gjenvalg. Dette kan jo bl.a ha med konkrete private forhold å gjøre.

For mange møter på dagtid kombinert med tidsklemma ser ut til å være den viktigste spesifiserte grunnen til at noen lar være å ta gjenvalg.

4. Opplevd politisk innflytelse

Innflytelse på vedtak i saker er en viktig motivasjonsfaktor for å arbeide med politikk. Det å delta og utvikle er sentralt. Et flertall av respondentene i denne undersøkelsen sier at det å være med på å utvikle Skien kommune som en helhet er en viktig motivasjonsfaktor for å delta i kommunepolitikken. I dette kapittelet vil vi presentere svargivernes syn på opplevd politisk innflytelse. Samtidig vil vi se på hvordan sakene som blir satt på dagsorden oppleves. Til sist har vi bedt respondentene si hvilken sak de mener er den viktigste saken Skien bystyre har arbeidet med i denne perioden.

4.1 Opplevelse av egen innflytelse på vedtak i bystyret

Det å få innflytelse på saker ivaretar og stimulerer til engasjement, ansvar og nytenking. Det at ens meninger blir hørt og brukt, kan også være en viktig faktor for å styrke selvfølelsen. Det kan også være med på å styrke evnen til å fremme ideer og initiativ.

Vi spurte derfor kommunepolitikerne om hvordan de vurderer sin egen innflytelse totalt sett på vedtakene i bystyret. Av de 39 som her svarte oppgir 5 % at de har meget stor innflytelse, 21 % sier stor innflytelse, 46 % noe innflytelse, mens 28 % opplever at de har liten innflytelse på vedtak i bystyret.

Det kan tolkes som positivt at 72 % oppgir at de opplever at de har stor/noen innflytelse på vedtak i bystyret. Men det må likevel påpekes at opplevelsen av egen politisk innflytelse er meget varierende. At hele 46 % svarer at de har "noe" innflytelse og at ytterligere 28 % svarer at de har liten innflytelse, kan godt tolkes som et uttrykk for at følelsen av å ha begrenset innflytelse gjelder 74 % av svargiverne.

Er det for stor ulikhet her med hensyn til hvem som har innflytelse? Er realiteten at innflytelsen er fordelt slik at bare cirka 25 % har den egentlige styringen på beslutningene? Disse spørsmålene lar seg ikke besvare ut fra vår undersøkelse. Men spørsmålet om forholdet mellom sentrale politikere og mindre sentrale politikere bør fokuseres nærmere.

4.2 Opplevelse av sakene som blir satt på dagsorden i bystyret

Sakskartene i bystyret kan både være lange og krevende. Saker kan ha ulik detaljeringsgrad og opplevelsen av sakenes viktighet kan variere.

Hvordan opplever så svargiverne sakene som blir satt på dagsorden i bystyret. Svarene langs en rekke konkrete dimensjoner er stilt opp i tabell 4.

Tabell 4 *Hvordan opplever du sakene som er satt på dagsorden i bystyret. Presentert i prosent*

Kategori	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Sum	Antall
Sakene er krevende.	5	59	36	0	100	39
Sakene er for detaljerte.	13	28	39	21	101	39
Jeg opplever sakene vi har jobbet med som viktige.	13	64	23	0	100	39

Opplevelsen av viktigheten i det arbeidet en gjør i bystyret er stor. Over $\frac{3}{4}$ svarer at sakene i meget stor/stor grad er viktige.

Sakene som behandles oppleves som krevende av nesten $\frac{2}{3}$ av svargiverne.

Detaljeringsnivået kan også oppleves som stort av enkelte. Men bare $\frac{2}{5}$ svarer at dette gjør seg gjeldende i meget stor/stor grad

Vi spurte politikerne hvilken sak som de mener er den viktigste saken Skien bystyre har arbeidet med i inneværende periode. Det var bare 28 av 39 svarte på dette. Av disse svarte elleve Bypakka. Deretter fulgte plansaker, saker som angår sykehuset, sykehjem og velferdsoppgaver.

Bypakka har vært en omfattende politisk sak for hele Grenlandsregionen. Pakka består i korte trekk av en rekke små og store prosjekter, som til sammen skal bidra til å gjøre Grenland til et attraktivt sted å bo og arbeide. Totalt planlegges det å investere 2,67 mrd. kroner gjennom Bypakke Grenland fase 1. Drøye halvparten finansieres av bompenger, resten finansieres av statlige, fylkeskommunale og kommunale midler. Den overordnede målsettingen for Bypakka er å gjøre Grenland til et bedre sted å bo og arbeide; en attraktiv og konkurransedyktig region med sterke bysentra. Konkrete mål:

- Et nasjonalt ledende byområde i reduksjon av klimagassutslipp fra transport.
- Et levende byområde med korte avstander og mindre bilbehov.

- God framkommelighet for næringstrafikk.
- Attraktive forhold for reisende kollektivtransport.
- Tryggere og bedre framkommelighet for gående og syklende.
- Utvikle et godt tilgjengelig og universelt utformet transportsystem.

Bypakka er et resultat av et utstrakt samarbeid mellom kommunene i Grenland (Porsgrunn, Skien, Siljan), Telemark fylkeskommune, Statens vegvesen og Jernbaneverket - et samarbeid som er formalisert gjennom Bystrategi Grenland.

På bakgrunn av denne saken er det etablert en alternativ liste til kommunevalget i høst: Bylista. Kommuneplanens arealer ble nevnt av fem svargivere. Utviklingsplanen for sykehuset Telemark er også nevnt som en viktig sak av fem av svargiverne. Bygging av nytt sykehjem/omsorgsboliger ble nevnt av tre. Deretter ble saker knyttet til barn/unge- oppvekst og kommuneøkonomien nevnt.

5. Politikernes kontaktflater

Politikk utvikles på ulike måter. Det er grunn til å anta at de politiske partiene er den viktigste basen for politikktutvikling. Likevel utvikles også politikk mellom mennesker og mellom grupper av mennesker. Lobbyister fra næringsliv og frivillige organisasjoner har også gjort sitt inntog på den politiske arenaen både nasjonalt, regionalt og lokalt. Alle disse grupperingene er med på å påvirke saker og utviklingen.

Vi vil i dette kapittelet se nærmere på politikernes kontakter ut mot samfunnet.

5.1 Politikernes kontakt med organisasjoner

Vi har spurt politikerne i Skien hvor ofte de i gjennomsnitt har kontakt med ulike organisasjoner og interesseorganisasjoner i sin politiske virksomhet.

Tabell 5 Hvor ofte har du i gjennomsnitt kontakt med følgende organisasjoner innenfor lokalpolitikk. Presentert i prosent.

Kategori	Stort sett hver uke	Stort sett hver måned	Sjeldnere	Aldri	Prosent	Antall
Arbeidstakerorganisasjon	5	31	46	18	100	39
Arbeidsgiverorganisasjon	0	5	67	28	100	39
Landbruksorganisasjon	0	5	44	51	100	39
Industri	8	23	51	18	100	39
Handel, bank, forsikring, service og transport	3	31	46	21	101	39
Utbyggere	5	31	46	18	100	39
Helse- og sosial (inkludert pasientorg.)	5	28	41	26	100	39
Utdanning, kultur	5	44	36	15	100	39
Religiøse organisasjoner	5	8	54	33	100	39
Idretts-, ungdoms- og fritids organisasjoner	15	23	56	5	99	39
Media	10	36	44	10	100	39
Brukere/innbyggere	56	31	10	3	100	39

Tabellen viser at kontaktflaten inn mot ulike organisasjoner mangfoldig og ujevn. Den største gruppen er brukere/innbyggere. Dette er imidlertid en bred og uspesifisert gruppe. Det er

likevel grunn til å fremheve at hyppig kontakt med folk og brukere er viktig for det lokale demokratiet og positivt som sådan.

Deretter følger utdanning, kultur og idretts- og fritidsorganisasjoner og media. Det er ikke så mange som har ukentlig kontakt med disse. Men vi ser at samlet på ukes – og månedsbasis, er det en utbredt kontakt.

Kontakt med utbyggere og organisasjoner i helse- og sosialsektoren har omtrent det samme mønster med hensyn til frekvens på kontakten.

Der en har minst kontakt er landbruksorganisasjoner, religiøse organisasjoner og arbeidsgiverorganisasjoner.

Vi spurte så videre hvor stor betydning kontakt med organisasjonene har for standpunkter i politiske saker.

Tabell 6 Betydningen av kontakt og drøfting med ulike instanser for standpunkter i kommunale saker. Presentert i prosent.

Kategori	Meget stor betydning	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning	Prosent	Antall
Med internasjonale aktører	3	3	41	36	18	101	39
Med administrasjonen i kommunen	15	46	33	5	0	99	39
Representanter i kommunale utvalg	15	51	31	3	0	100	39
Med ordfører	5	33	39	13	10	100	39
Med fylkespartiet	8	10	44	33	5	100	39
Med partigruppa	62	31	5	3	0	101	39
Med folkevalgte fra andre partier	3	46	39	13	0	101	39
Med frivillige organisasjoner	21	31	41	8	0	101	39
Med det lokale næringsliv	28	31	33	3	5	100	39
Brukere/innbyggere	41	46	10	3	0	100	39

Partigruppa fremstår som det sted som for de fleste har størst betydning for drøfting av saker og utforming av standpunkter i kommunale saker. Kontakt med brukere/innbyggere scorer naturlig nok også høyt med hensyn til dette.

Kontakt med representanter fra kommunale utvalg og kontakt med den kommunale administrasjonen, frivillige organisasjoner og det lokale næringsliv rangerer også høyt når det gjelder viktigheten av kontakt.

Kontakt med ordfører og representanter for andre partier nevnes også av mange som betydningsfullt.

Kontakten med fylkespartiet har mindre betydning. Det samme har internasjonale aktører.

Tabell 5 og 6 viser at politikerne som her har svart er opptatt av nærhet til brukere/innbyggere og til organisasjonslivet i kommunen i forhold til politikkutforming og utvikling av standpunkter i kommunale saker. Partigruppene fremstår her som det sentrale stedet for kontakt for politikkutformingen i kommunen.

Dette samsvarer godt med partiprogrammets betydning for arbeidet som bystyrerepresentant. Av 39 svargivere svarer 92 % at partiprogrammet har meget stor/stor betydning i arbeidet som bystyrerepresentant. 8 % svarer noe betydning.

6. Politisk arbeid i endring – prioriteringer, enighet/uenighet om konkrete endringsfaktorer

Kommunesektoren er i stadig endring. Oppgavefordelingen mellom de politiske nivåene i Norge har ført til at kommunene har fått større og mer omfattende oppgaver i de siste 20 årene. Kommuneøkonomien har blitt større, men er også satt under sterkt press i forhold til de oppgavene som skal løses. Dette krever mer av politikerne både i enkeltsaker og helhet. Vi har derfor spurt politikerne om deres syn på hvilke konsekvensene disse endringene har for det politiske arbeidet.

Tabell 7 *Er du enig eller uenig at det politiske arbeidet i kommunen har endret seg på følgende områder. Presentert i prosent*

Kategori	Helt enig	Mer enig enn uenig	Vet ikke	Mer uenig enn enig	Helt uenig	Prosent	Antall
Statlige reformer de siste årene har hatt konsekvenser for det politiske arbeidet.	44	44	13	0	0	101	39
Det lokalpolitiske handlingsrommet har blitt mindre.	41	44	13	0	3	101	39
Kommuneadministrasjonen har mer innflytelse over kommunepolitikken nå enn før.	11	49	15	23	3	101	39
Det politiske arbeidet har fått en mer overordnet karakter.	18	31	23	21	8	101	39
Politikerne har fått økt innflytelse på kommunale saker.	8	28	26	39	0	101	39
Spørsmål knyttet til ideologi og parti har fått svekket betydning i kommunepolitikken.	13	44	10	26	8	101	39
Det har blitt færre enkeltsaker på den kommunale dagsorden.	5	28	33	21	13	100	39
Det kommunalpolitiske arbeidet krever økt fagkunnskap.	18	51	13	15	3	100	39
Arbeidsbyrden for kommunepolitikere har blitt mindre.	0	3	21	51	26	101	39
Avstanden mellom kommunepolitikere og befolkningen har blitt mindre.	5	39	21	23	13	101	39

Det er stor enighet om at de statlige reformene de siste årene har konsekvenser for det politiske arbeidet. Opplevelsen av mindre handlingsrom er også markert av over 80 % av svargiverne. 69 % svarer at det kommunalpolitiske arbeidet krever mer fagkunnskap enn før. Dette, sammen med innføringen av ordningen med heltids topp-politikere, er uttrykk for en utvikling mot høyere profesjonalitet i kommunalpolitikken.

60 % er enig i at administrasjonen har fått mer innflytelse over kommunepolitikken enn før.

Omtrent like mange er enige som uenige i at politikerne har mer innflytelse enn før.

Et klart flertall er uenig i at arbeidsbyrden er blitt mindre, noe som må tolkes som at arbeidsbyrden oppleves større enn tidligere.

Halvparten opplever at det politiske arbeidet har fått en mer overordnet karakter.

Et flertall finner at politisk ideologi og parti ikke betyr like mye som tidligere.

Når det gjelder andelen enkeltsaker er det like mange som er enige i at det har blitt færre og like mange som er uenige i det.

Litt flere er enige enn uenige i at avstanden mellom kommunepolitikere og befolkningen er blitt mindre.

Tabellen viser samlet at endringene i kommunesektoren har påvirket politikernes arbeidshverdag på flere ulike områder. Bildet er variert, men hovedtendensen er klar.

6.2 Prioriteringer

Prioriteringer er en viktig del av politikken og en politikers oppgaver. Verbet å *prioritere* har to hovedbetydninger: 1) å utpeke eller behandle noe som er viktigere enn noe annet, og 2) bestemme i hvilken orden man skal behandle saker eller oppgaver i henhold til deres relative betydning.

Noe er altså viktigere, og det som er viktigere, skal behandles både først og raskest og få størst oppmerksomhet. Hva påvirker/avgjør politikernes prioriteringer? Eget parti, egne verdier og egne interesser er viktige utgangspunkter. Men påvirkning fra grupper og enkeltpersoner er også viktige. Vi har derfor spurt politikerne om hva de legger vekt på når de skal prioritere. Vi har fremstilt en rekke ulike aspekter av dette og bedt politikerne svare på hvor stor vekt de legger på hver enkelt av disse faktorene.

Tabell 8 Hva legger du vekt på når du prioriterer. Presentert i prosent

Kategori	Meget stor vekt	Stor vekt	Noen vekt	Liten vekt	Vet ikke	Prosent	Antall
Være informert om synspunkter fra befolkningen.	36	51	13	0	0	100	39
Være et talerør for innbyggerne.	23	44	33	0	0	100	39
Sette nye kommunale utfordringer på dagsorden.	18	44	33	5	0	100	39
Medvirke til at fattede politiske beslutninger gjennomføres.	36	46	15	3	0	100	39
Formulere klare målsettinger for kommunens virksomhet.	21	54	21	5	0	101	39
Følge opp/vurdere virksomheten (kvalitetssikring).	18	46	21	15	0	100	39
Gjennomføre partiprogrammet du er valgt på.	44	44	13	0	0	101	39
Være et talerør for ditt parti/liste.	49	46	3	3	0	101	39
Sikre samarbeidet på tvers av partigrenser.	28	36	31	5	0	100	39
Ha klare visjoner om hvordan kommunen skal utvikle seg på lang sikt.	56	39	5	0	0	100	39
Være et talerør for det lokalområdet/bydelen du kommer fra.	18	10	44	26	3	101	39
Forsvare trufne beslutninger utad.	15	59	15	10	0	99	39

Være talskvinne/mann overfor media.	13	36	21	31	0	101	39
Tiltrekke seg ressurser fra statlig eller regional myndighet.	18	41	18	18	5	100	39

Vi ser at de fleste av de aspekter som vi har testet ansees som viktige for mange av politikerne. Hva som påvirker mest vil åpenbart også variere fra gang til gang i forhold til de særlige aspekter ved de ulike saker som en prioriterer i forhold til. Siden spørsmålet om prioritering er stilt generelt, er det ikke merkelig at praktisk talt alle aspekter ansees for å ha meget stor/stor vekt, hos flertallet av svargiverne.

Den høyeste oppslutning fra svargiverne gjelder formålet "Langsiktig tenkning om hvordan kommunen skal utvikle seg på sikt". Hele 56 % svarer at dette har meget stor vekt og ytterligere 39 % svarer at dette har stor vekt i prioriteringen.

Nesten like sterkt står imidlertid eget partis standpunkter og partiprogrammet som en er valgt på. Det samme kan en si om vekten på synspunkter fra befolkningen. Å være et talerør for det området en kommer fra, scorer klart lavere. Dette har faktisk den laveste scoren av alle aspektene i tabellen.

En merker seg ellers at flere av politikerne legger vekt på gjennomføring av tidligere vedtak (88%) og forsvar for tidligere vedtak (74%), enn på "Nye utfordringer" (62 %).

Formulere klare målsettinger for den kommunale virksomheten er også viktig i en prioritering (75%).

Det å kunne tiltrekke seg ressurser fra statlig eller regional myndighet tillegges også stor vekt (59%), men vi ser at dette ikke er av de generelt mest vektlagte grunnlagene for prioritering.

7. Politikk og administrasjon

Den interne kulturen i kommunen har betydning for de folkevalgtes opplevelse av rollen som politiker. Det handler om tillit, åpenhet og respekt mellom politikere, og mellom politikere og administrasjon. Uavhengig av om man er i opposisjon eller posisjon, i en ledende eller en mer tilbaketrukket rolle, må alle oppleve å bli tatt på alvor.

Både de folkevalgte og kommunen har ansvar for god samhandling og tillit mellom partene. Tillit opparbeides gjennom god informasjon, innsyn og åpenhet, kombinert med klare ansvarslinjer og tydelige forventninger til rollen som folkevalgt.

Forholdet mellom politikk og administrasjon har vært temaet i mye samfunnsvitenskapelig litteratur. Det er et viktig tema. Politikk og administrasjon er ulike sfærer basert på, kort sagt, to ulike prinsipper for arbeidsdeling og arbeidsoppgaver i det kommunale systemet. Politikk er organisert demokrati som fatter beslutninger. Administrasjon er gjennomføring av de oppgavene som beslutningene medfører. Politikere er valgt for en tidsbegrenset periode og er lekmann/kvinne. Administrasjonen består av ansatte med fagkompetanse som sitter i faste stillinger. De utgjør kommunens faglige ekspertise og skal fungere som tilretteleggere, utredere og saksbehandlere for den kommunale virksomheten. I dette kapitlet vil vi se litt nærmere på hvordan politikere oppfatter sitt forhold til administrasjonen i kommunen.

For å få fram politikernes synspunkter på dette temaet, utformet vi noen påstander som vi ba dem ta stilling til.

Tabell 9 *Hvordan oppleves samarbeidet med administrasjonen. Presentert i prosent*

Kategori	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Vet ikke	Prosent	Antall
Det er lett å få kontakt med administrasjonen, når jeg lurer på ting.	41	54	3	3	0	101	39
Det er vanskelig å få kontakt med administrasjonen, når jeg lurer på ting.	3	0	13	80	5	101	39
Saksframstillingen fra administrasjonen er lett forståelig og belyser sakene tilstrekkelig til beslutning.	13	54	26	8	0	101	39
Administrasjon har for mye makt i kommunen i forhold til politikerne.	13	13	49	18	8	101	39

Tabellen viser at praktisk talt alle svargiverne opplever at det er lett å få kontakt med administrasjonen i kommunen.

2 av 3 er også i meget stor/stor grad fornøyd med administrasjonens saksframstillinger.

Bildet av synspunktene er mer varierte når det gjelder spørsmålet om maktfordelingen mellom administrasjonen og politikerne. Dette kan antakelig ha en sammenheng med spørsmålet om hvor stor innflytelse politikerne generelt opplever å ha, jfr kapittel 4. Vi ser at det bare er 26 % som i meget stor/stor grad mener at administrasjonen har for mye makt. Men vi ser også at det er ytterligere 49 % som svarer at dette i noen grad er tilfelle. En nærmere vurdering av hva som ligger i dette, kan være på sin plass.

Samlet sett har politikerne i Skien et godt forhold til administrasjonen. Men spørsmålet om maktfordelingen gir et mer blandet bilde, uten at det skal tillegges stor vekt.

8. Forberedelser til bystyremøtet

Forberedelsene til bystyremøtene, fra den enkeltes side, vil selvsagt variere. Likevel er det viktig å se nærmere på dette. Data som har fremkommet tidligere i denne rapporten peker i retning av at saksmengden er stor og kompleksiteten i sakene er økende. I dette kapitlet vil vi se nærmere på dette.

8.1 Forberedelser

For å finne ut mer om hvordan representantene forbereder seg til bystyremøtene, laget vi noen påstander vi bad politikerne ta stilling til.

Tabell 10. Forberedelser til bystyremøtene. Presentert i prosent

Kategori	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Prosent	Antall
I forkant av bystyremøtene leser jeg gjennom alle sakspapirene.	41	41	18	0	100	39
I forkant av bystyremøtene får jeg god veiledning internt i partiet.	31	54	15	0	100	39
I forkant av bystyremøtene søker jeg selv råd hos andre politikere der det er aktuelt.	23	59	13	5	100	39
I forkant av bystyremøtene søker jeg råd på kommunalsjefnivå der det er aktuelt.	8	15	56	21	100	39
I forkant av bystyremøtene tar jeg kontakt med berørte parter der dette er aktuelt.	5	33	41	21	100	39

Sakspapirene og den interne drøftingen og veiledningen i partiet er viktige kilder til forberedelser. Over 80 % av politikerne svarer at dette gjøres som forberedelser i meget stor eller stor grad.

Samråd med andre politikere fremstår også som en utbredt forberedelse for over 80 % av svargiverne.

Kontakt på kommunalsjefsnivå forekommer klart mindre vanlig som forberedelse.

Vi ser også at "bare" 41 % i meget stor/stor grad tar kontakt med berørte parter der dette er aktuelt. Dette er et forhold som det hadde vært spennende å drøfte videre.

Data som tidligere er presentert i undersøkelsen viser at partiet, partiprogrammet og drøftinger med andre politikere er viktig når en skal utøve politikk. Dette samsvarer også med de funn vi her har vist om hvordan politikerne forbereder seg.

9. Opplevelse av å være kommunepolitiker i Skien bystyre

Flere faktorer spiller inn på hvordan lokalpolitikere trives i rollen som kommunens folkevalgte. Noen av disse er vanskelige å endre, mens andre kan påvirkes av kommunen og de folkevalgte selv.

Å være folkevalgt kan gi ulike opplevelser. Gode opplevelser når en har folk med seg og dårlige opplevelser med kritikk for eksempel om prioriteringer i ulike saker. Kommentarer og innspill i bystyret eller eget parti kan også gi inspirasjon, men kan også være utfordrende. Vi vil derfor i dette kapittelet se litt nærmere på noen sider av hvordan det oppleves å være politiker i bystyret.

9.1 Opplevelse av egen deltakelse i bystyret

I tabellen nedenfor har vi bedt politikerne ta stilling til noen påstander om egen deltakelse i bystyret.

Tabell 11. *Opplevelser som deltaker i bystyret. Presentert i prosent*

Kategori	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Prosent	Antall
Jeg opplever selvstendighet.	18	49	28	5	100	39
Jeg opplever variasjon i arbeidet.	13	46	33	8	100	39
Jeg opplever utvikling av egen person.	13	49	31	8	101	39
Jeg opplever økt generell kompetanse.	21	56	23	0	100	39
Jeg opplever god møtekultur.	5	44	41	10	100	39
Gode kollegaer i eget parti.	41	54	3	3	101	39
Gode kollegaer på tvers av partigrensene.	13	67	15	5	100	39
God sosial kontakt mellom bystyremøtene.	5	15	59	21	100	39
At andre bystyremedlemmer vil meg vel.	10	59	23	8	100	39
Respektfull omgangstone.	13	59	23	5	100	39
Ved store uenigheter er omgangstonen til tider ubehagelig.	5	18	39	39	101	39

Klart flest av politikerne (95 %) svarer at gode kolleger i eget parti i meget stor/stor grad er viktig for en god opplevelse av å sitte i bystyret. Ingen andre dimensjoner nærmer seg denne med hensyn til enighet i påstanden.

Det å øke sin kompetanse og ha gode kollegaer på tvers av partigrensene har også tilslutning fra et stort flertall.

Vi ser at et klart flertall opplever selvstendighet (67 %) og variasjon i arbeidet (59 %) i meget stor/stor grad.

At god og respektfull omgangstone er normalt i bystyret, er en opplevelse flertallet gir uttrykk for. Opplevelsen av at andre bystyrerepresentanter vil meg vel, er også framtreddende.

Halvparten av svargiverne er i meget stor eller stor grad enig i at møtekulturen er god. Men det skal også noteres at over 40 % mener at dette bare i noen grad er tilfellet.

Bare et mindretall (20 %) er enig i at det i meget stor/stor grad er god sosial kontakt mellom bystyremøtene. Men 59 % svarer at dette i noen grad er tilfellet.

At omgangstonen er ubehagelig ved store uenigheter oppleves av 78 % i noen/liten grad. Det er bare 23 % som sier at dette er tilfellet i meget stor eller stor grad.

9.2 Motivasjon til å ta ordet i bystyret

Hva motiverer så representantene til å ta ordet i bystyret? I tabellen nedenfor har svargiverne tatt stilling til påstander knyttet til dette temaet.

Tabell 12 Motivasjon til å holde innlegg i bystyret. Presentert i prosent

Kategori	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Prosent	Antall
Personlig engasjement	56	33	10	0	99	39
Aktiv og «frisk» debatt	21	18	53	8	100	38
Min rolle i eget parti	37	40	13	11	101	38
Min rolle i hovedutvalg	50	21	16	13	100	39
Prinsipiell sak for eget parti	28	46	18	8	100	39
Fremme en sak og få medieoppmerksomhet.	0	19	37	45	101	38
Godt humør og «god tone» i bystyresalen.	10	31	33	26	100	39

Det største flertallet (89 %) finner den viktigste motivasjonen for å holde innlegg i bystyret i det personlige engasjementet.

Posisjon i hovedutvalg og i eget parti er også en viktig faktor for hele 71 %. Vi ser også at mange (74%) svarer at "Prinsipiell sak for eget parti" er en viktig motivasjon. Det samme gjelder den rolle en har i eget parti.

En aktiv og frisk debatt syntes også å være en motivasjonsfaktor, men for noen få. Å fremme en sak som får oppmerksomhet i media er bare viktig for noen ganske få.

9.3 Tilbakemeldinger på innlegg i bystyret

Tilbakemeldinger klassifiseres ofte som positive eller negative. Positiv tilbakemelding gir en god opplevelse av det du gjør og en gir en oppfordring om å gjøre mer bruk av det. Negativ tilbakemelding er som regel en påpekning av at noe en gjør som virker negativt. Hvis vi ser på formålet med tilbakemelding, dvs. ser på den som en mulighet for vekst, kan begge deler være konstruktivt. Latterliggjøring, mistenkeliggjøring og moralisering er imidlertid tilbakemeldinger som ikke er konstruktive. Dette kan også oppleves noen ganger i ulike sammenhenger.

Tilbakemeldinger kan gis i ulike former, både verbalt og nonverbalt. Tilbakemeldinger i større sammenhenger, som i dette tilfellet i bystyret, kan virke inn på det videre engasjementet.

Vi bad derfor bystyrerepresentantene ta stilling til noen påstander om temaet.

Tabell 13 Hvordan er det med tilbakemeldingene på innlegg i bystyret. Presentert i prosent

Kategori	Svært ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Aldri	Sum	Antall
Jeg har opplevd å få gode tilbakemeldinger i etterkant av at jeg har holdt innlegg.	15	46	31	3	5	100	39
Jeg har opplevd å få ros i eget parti i etterkant av at jeg har holdt innlegg.	23	41	26	8	3	101	39
Jeg har opplevd positive ansiktsuttrykk i bystyresalen når jeg holder innlegg.	13	46	31	5	5	100	39
Jeg har opplevd negative ansiktsuttrykk når jeg holder innlegg i bystyresalen.	0	10	31	46	13	100	39
Jeg har opplevd å få kritikk i eget parti i etterkant av at jeg har holdt innlegg.	0	0	3	28	69	100	39
Jeg har opplevd negative kommentarer i etterkant av	0	5	13	36	46	100	39

at jeg har holdt innlegg fra andre bystyreprerentanter.							
---	--	--	--	--	--	--	--

Tabellen viser at et flertall på over 60 % har opplevd å få gode tilbakemeldinger etter innlegg og ros fra eget parti svært ofte/ofte. Dette må vurderes som positivt og tyder på et miljø som støtter og belønner slik innsats.

Nesten like mange har opplevd positive ansiktsuttrykk i bystyresalen under innlegg.

Å få negative kommentarer i etterkant av innlegg og kritikk i eget parti, tilhører sjeldenhetene. Svarene på de negative kategoriene bekrefter valøren av den positive svarfordelingen på de tre første kategoriene.

9.4 Debattklimaet i bystyret

Debattklimaet i norsk politikk og samfunn har blitt tøffere de seinere årene. Det er en oppfatning som både debattanter og flere medieforskere er enige om. En større bruk av sosiale medier og også mediernes åpning for direkte kommentarer og debatt fra innlegg og artikler i aviser, har skjerpet tonen. Men hvordan er så debattklimaet i Skien bystyre? For å få en pekepinn på dette ba vi svargiverne å ta stilling til noen påstander.

Tabell 14 Debattklimaet i bystyret. Presentert i prosent

Kategori	Svært ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Aldri	Sum	Antall
I debatter i bystyret har jeg opplevd at mine motiver har blitt mistenkeliggjort.	0	10	23	31	36	100	39
I debatter i bystyret har mine argumenter blitt forvrengt.	0	13	33	31	23	100	39
I debatter i bystyret har jeg fått konstruktiv kritikk.	0	3	49	36	13	101	39
I bystyret har jeg fått anerkjennelse for å tenke nytt.	3	15	39	33	10	100	39
I debatter i bystyret har jeg fått økt selvtillit.	3	34	53	8	3	101	38
I debatt i bystyret har jeg fått ros for den måten jeg har lagt fram en sak på.	5	21	51	18	5	100	39

I denne tabellen er de to negative kategoriene stilt opp først. Et lite mindretall har opplevd at deres motiver og argumenter har blitt mistenkeliggjort og forvrengt, mens et klart flertall svarer at de sjelden eller aldri har opplevd dette. Dette kan tyde på at debatten som regel er saklig og høflig.

Konstruktiv kritikk forekommer, men ikke så ofte. De fleste (49%) svarer at de har opplevd dette av og til.

37 % svarer at deltakelse i debatter i bystyret svært ofte/ofte har gitt økt selvtillit. De fleste (53 %) svarer at de har opplevd dette av og til.

Noen (26 %) har opplevd svært ofte/ofte at det blir gitt ros for måten de har lagt fram enkeltsaker på.

Noen har opplevd ofte/svært ofte (18 %) å få anerkjennelse for å tenke nytt. 43 % svarer at de sjelden eller aldri har opplevd det. Hva disse forskjellene skyldes, vet vi ikke. Men det kan være et tema for nærmere drøftelse i oppfølgingen.

10 Politikeropplæring

Å være politiker byr på mange utfordringer, både med hensyn til å inneha og ivareta ulike roller og til å være med å påvirke utviklingen av lokalsamfunnet gjennom å fremme saker som en selv og partiet er opptatt av i et komplekst system.

Kommunene har fått flere og mer komplekse oppgaver i løpet av de siste 30 årene. En del av oppgavene har kommunene blitt tildelt gjennom politiske reformer over relativt kort tid, men mange av oppgavene har også kommunene blitt tildelt eller har påtatt seg gradvis. Fenomener som en tidligere aksepterte eller ikke gjorde noe med, blir gradvis oppfattet som kommunale utfordringer. Den folkevalgte kommunen har klart å håndtere stadig flere oppgaver uten å miste sin legitimitet. Dette skyldes nok ikke minst at kommunesektoren har en god evne til å bearbeide ansvar og å samordne, prioritere og tilpasse ressursene og tjenestene til innbyggernes behov. For at denne utviklingen skal fortsette og vårt folkevalgte lokaldemokrati skal utvikle seg, er det viktig at politikerne får den nødvendige kunnskapen som er nødvendig for å forstå og kunne prioritere å utøve sin politiske virksomhet i kommunen. Å sitte i et bystyre oppfattes av mange som en lang læringsprosess. Likevel er inngangen til en ny periode viktig med hensyn på opplæring. Det gjelder primært for de nyvalgte, men også for andre.

Politikerrollen er mangfoldig og viktig å være oppmerksom på. KS framhever fire viktige roller:

- Ombudsrolle – i denne rollen ligger det at man som folkevalgt skal arbeide for innbyggernes interesse og være opptatt av innbyggernes behov og ønsker når politiske beslutninger skal fattes. Denne rollen innebærer også at du kan ta opp saker på vegne av enkeltindivider.
- Politisk rolle – i denne rollen ligger det at man som folkevalgt skal arbeide for å gjennomføre den politikk man står for. Dette er normalt nedfelt i lokalpartiets program eller fra sentralt hold. I denne rollen har du mulighet og rett til å påvirke folk og få dem til å endre oppfatning.
- Styringsrolle – i denne rollen er du med på å prioritere og fatte vedtak. Styringsrollen utøves i kollegiale organer og kommer til uttrykk gjennom flertallsvedtak.
- Arbeidsgiverrolle – i denne rollen ligger det at man har et aktivt forhold til hvordan kommunen skal fremstå som arbeidsgiver. Arbeidsgiverrollen utøves også i kollegiale organer og kommer til uttrykk gjennom flertallsvedtak.

Opplæring er derfor svært viktig for å kunne ivareta de ulike rollene som politiker. KS har satt fokus på dette, både gjennom kurs og materiell. I Telemark har også Høgskolen i Telemark opprettet et studium de har kalt *Politikerskole*. Dette er et nettbasert studium som gir 10 studiepoeng ved avlagt eksamen.

Bystyrepolitikerne i Skien har blant annet fått tilbud om politikeropplæring via KS i form av et todagers kurs. Noen har også fått det gjennom eget parti. Vi spurte så svargiverne om de opplevde at de fikk god nok opplæring da de startet som folkevalgt. 39 svarte på spørsmålet. Av disse svarte 33 % i stor grad, mens 66 % svarte i noen/liten grad.

Det er nå snart gått fire år siden svargiverne startet som politikere og vi ba dem derfor si noe om hva de syntes manglet i den politikeropplæringen de fikk. Nedenfor vil vi sitere noen representative utsagn fra svargiverne hva de mener en burde lære mer om:

- *Kommuneøkonomi*
- *Klare skiller mellom administrasjon og politikk – forventninger og roller*
- *Debatteknikk*
- *Litt mer om hvordan det politiske spillet foregår. Grenser for hva som kan være lurt å si. Påpeke at det ikke gavner min sak av å gjenta hva andre politikere allerede har sagt.*
- *Innføring i kommunale prosesser, for eksempel hvilke saker går til formannskapet og lignende, økonomi og budsjett – innføring. Noe mer juss: Grunnleggende innføring som gjelder forvaltningsloven og kommuneloven for å skape mer forståelse i de politiske prosessene. Kanskje vi kunne hatt ei internettside som tok opp de vanligste spørsmålene.*
- *Hadde vært fint å hospitere en dag i en kommunal enhet for å se hvordan de arbeidet.*

Det som her framkommer viser behovet for å styrke politikeropplæringen på flere områder. Kommuneøkonomi, regnskaper og planer er nok viktige områder å styrke i opplæringen. Her ligger grunnlaget for prioriteringene. Men det synes også å være behov for en noe mer teknisk orientert metode og teknikk i det folkevalgte arbeidet.

På bakgrunn av disse dataene tyder det på at en bør gjennomgå og vurdere å styrke politikeropplæringen som kommunen allerede har.

Det kan en gjøre ved at opplæringen styrkes på følgende områder:

- Rollen som folkevalgt.
- Styringsmodellen og styringsdokumentet.
- Praktiske forhold og reglementer for folkevalgte.
- Hovedutvalgene skal settes grundig inn i sine respektive ansvarsområder i begynnelsen av perioden.
- Økonomireglementet.
- Delegeringsreglementet gjennomgås kort i første kommunestyremøte etter ferien.
- Folkevalgtes rolle gjennomgås i alle utvalg og kommunestyret.

Det kan også være viktig at utvalgsmedlemmene inviteres til disse møtene.

I tillegg bør det kanskje vurderes å utvikle en håndbok for politikere og utvalgsmedlemmer i Skien kommune.

Etablering av mentorordninger for unge og nye folkevalgte kan være et viktig tiltak i politikeropplæringen. Gjennomføres dette systematisk, kan læretiden kortes ned og politikken oppleves som mer meningsfull for nye representanter. Denne ordningen kan organiseres gjennom partiene.

I tillegg til dette syntes det å kunne være nyttig å utvikle en håndbok for politikere som tar for seg ulike sider ved arbeidet som kommunepolitiker. Målsettingen med utvikling og bruk av en slik håndbok er at det skal være et godt og oppdatert oppslagsverk dersom en er usikker på f.eks forholdet mellom de ulike partene en møter gjennom politisk arbeid

Forslag til innhold kan være:

- Litt om den politiske strukturen i Skien
- Politikerrollene
- Forholdet mellom administrasjon og politikk
- Forholdet til tillitsvalgte og brukerrepresentanter
- Hvordan forberedes en sak
- Folkevalgte og media
- Etikk og taushetsplikt
- Innsynsrett
- Møtestruktur
- Aktuelle kommunale reglementer, kommunestyre, formannskap, utvalg, kontrollutvalg etc.
- Diverse andre praktiske opplysninger

11 Forbedringer i arbeidet i bystyret

Etter snart endt periode og mange møter i bystyret er det tid for å se på hva som kan forbedre arbeidet i bystyret. I dette kapittelet vil vi derfor se nærmere på svargivernes meninger om ulike tiltak som den politiske ledelsen kan iverksette for å forbedre arbeidet i bystyret.

Tabell 15 Vi ber deg ta stilling til følgende påstander. Presentert i prosent

Kategori	Helt enig	Enig	Vet ikke	Litt uenig	Helt uenig	Prosent	Antall
Som deltaker i bystyret ønsker jeg strengere regulering av taletid.	49	23	8	8	13	101	39
Som deltaker i bystyret ønsker jeg friere rammer for taletid.	3	10	3	21	64	101	39
Som medlem i bystyret ønsker jeg meg kortere møter.	31	33	13	18	5	100	39
Som medlem i bystyret ønsker jeg meg hyppigere møter.	3	20	13	26	39	101	39
Som deltaker i bystyret ønsker jeg flere enn to temamøter i halvåret.	5	10	10	33	41	99	39
Som deltaker i bystyret ønsker jeg større fokus på politikeropplæring.	21	43	21	13	3	101	39
Som deltaker i bystyret ønsker jeg meg flere sosiale arrangementer blant bystyrets medlemmer.	3	36	11	23	28	101	39

Det er tre tiltak som peker seg ut ved at over 60 % er helt enig/enig. Det er for det første en strengere regulering av tale tid, som 72 % er helt enig/enig i.

Kortere møter (64%) og større fokus på politikeropplæring (64 %) er de to andre.

39 % ønsker noe mer sosiale arrangementer blant bystyrets medlemmer. 23 % ønsker hyppigere møter. Friere rammer for taletid var et forbedringstiltak som ikke fikk særlig stor oppslutning (13 %).

Vi ba så svargiverne om å foreslå ett eller to tiltak som de mente kunne gjøre arbeidsforholdene bedre for bystyrepolitikerne i Skien. 18 av 39 svarte på dette.

Nedenfor følger noen representative utsagn fra svargiverne:

- *Dropp kulturinnslag i forkant av bystyremøtene, det vil korte ned møtetida vesentlig! ordfører/ varaordfører må sette seg bedre inn i sakene som skal behandles. Ordfører/ varaordfører må uoppfordret dele mer informasjon med bystyrets medlemmer, fra møter hvor de representerer bystyret. Dette gjelder i særlig grad informasjon vedr. selskapene våre.*
- *Bedre struktur på rapporter med kort oppsummering først.*
- *Kortere saker - innføre en mal hvor det aller viktigste står på ett A4 ark.*
- *Kortere og mere gjennomarbeidede sakskart, med klare "kortversjoner", hvor fullversjon gjøres tilgjengelig.*
- *Strammere møteledelse. Utfordre partiene, særlig de med mange representanter, til ikke å fremstå som "møteplager" (Mange gjentar samme holdning i samme sak) Jeg har ikke behov for å høre mange gjenta det samme. Debattene bør bære preg av å tilføre saken noe nytt.*

Vurdere saksordførere i de største sakene

-
- *Være ryddige på taletid, replikktid og møtetid - heller oftere møter enn lange møter. Gjerne flere møter på dagtid. Det burde være mulig med de gode frikjøpsordningene.*
- *Saksordfører fra hovedutvalg eller formannskap - vil spare tid i lite kontroversielle saker.*
- *Åpne for generell diskusjon etter interpellasjoner. 1 minutts taletid i saker der innstillingene fra utvalg / formannskap er enstemmige og det ikke fremmes endringsforslag.*

I disse utsagnene kommer det fram ulike forslag som kan bidra til å forbedre arbeidet i bystyret. Et forslag som går igjen er saksframstillingene og å lage kortversjoner av disse – med fulltekst tilgjengelig. Strammere møteledelse og en tydeligere møtestruktur. Utvikle saksordførerrollen er også et forslag som nevnes.

Flere kommuner innfører bruk av nettbrett i politisk virksomhet. Det har også Skien kommune gjort. Ved innføring av nettbrett vil politikerne få raskere tilgang til saker og dokumenter uavhengig av hvor de er. Det er også grunn til å tro at innføring av nettbrett vil gi store besparelser, forutsatt at trykking og distribusjon av papirer bortfaller. Det er også grunn til å fastslå at innføring av nettbrett gir en positiv miljøgevinst.

Vi ba svargiverne ta stilling til to påstander knyttet til innføring av nettbrett.

Tabell 16 *Innføring av nettbrett. Presentert i prosent*

Kategori	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Sum	Antall
Innføring av nettbrett har gjort det lettere å forberede seg til bystyremøtene.	64	31	5	100	39
Innføring av nettbrett er et forstyrrende element i gjennomføringen av bystyremøtene.	3	33	64	100	39

Denne tabellen viser helt klart at innføring av nettbrett er vurdert positivt av det store flertallet, selv om det er noen som er litt usikre. Bruk av nettbrettet synes ikke å være forstyrrende i gjennomføring av bystyremøtene, men det er også her noen som er usikre.

12 Tilfredshet med siste periode i bystyret i Skien og veien videre

Til sist i spurte vi bystyrerepresentantene hvor tilfredse de var, alt i alt, med siste periode i bystyret. 39 av svargiverne svarte på dette. 13 % av svargiverne oppgir at de er meget tilfreds med siste periode. 69 % oppgir at de er tilfreds og 15 % sier de er noe tilfreds. 3 % oppgir at de er meget utilfreds.

Dette betyr at av dem som svarte på undersøkelsen, er overveldende flertall tilfreds med siste periode i bystyret i Skien.

En ny periode står for døra. Det synes å være mange utfordringer å ta fatt på i kommende periode for bystyrepolitikerne i Skien. Vi spurte politikerne om hvilke saker som de mener er de viktigste sakene å ta fatt på i kommende periode. Nedenfor vil vi presentere noe av det vi mener er et representativt utvalg:

- *Økonomistyring
Kommunestruktur
Arbeidsplassutvikling/ næringsutvikling
Arbeidsgiverpolicy og organisasjonsutvikling
Utvalgsstruktur
Skolens innhold*
- *Sentrumsutvikling og bybane.*
- *Sysselsetting, næringslivsetableringer. Det må bli attraktivt å etablere bedrift i Skien og lett for mennesker å flytte hit. Høgskolestudier og bibliotek.*
- *Sykehuset Telemark, psykiatri, livskrisehjelp, Bypakke Grenland/infrastruktur.*
- *Sykehjem, eldreomsorg, Bypakka, vedlikehold av kommunal eiendom og veier.*
- *Bosetting av flyktninger, integrering og arbeid.
Frivilligheten og ideelle må komme til på sine premisser i alle ledd. Nærere samarbeid med disse på lik linje med næringslivet.
Fokus på oppvekst og innholdet, ikke bare måleparametere som vektlegger og verdsetter mennesket på én egenskap.
Tidlig innsats i en annen betydning der forebygging settes i høysetet.
Rus og psykiatri, et anstendig tilbud til innbyggere som sliter med dette.*

-Ny kommunereform: haster å få det på plass! Skole og kunnskap: vi må ha fokus på barna våre i Skien, det er de vi må satse mest på! Vi må være tett på hva vi som politikere kan bidra med for å få bedre skole og mer kvalitet i barnehagene.

Som oversikten viser, er det flere sektorer politikerne vil ta tak i. Overordnet finner vi kommunereform og Bypakka. Helse og omsorg, skole, sivilsamfunn og integreringsarbeid følger deretter, for å nevne noen.

Ser vi på dette sakskartet under ett, finner vi at dette er saker som man har arbeidet med over lengre tid og som en ikke er ferdigstilt – en forlengelse av igangværende saker. Bypakka, utvikling av sykehuset, arealplaner og kommunereform er noe av det som kommer igjen.

13 Avsluttende kommentarer

I dette kapittelet vil vi trekke fram noen av funnene i undersøkelsen og kommentere disse i korte trekk. Vi tar forbehold om at bildet kan være noe mer sammensatt enn det som vil fremkomme her grunnet den lave svarprosenten.

Norske kommuner har en langvarig tradisjon bak seg som lokaldemokratiske organer. Men de står også i en konfliktfylt og omstridt rolle. Det stilles forventninger til dem både som demokratisk organ, serviceorgan og som iverksetter av statlig og regional vedtatt politikk. Samtidig skal de ha en selvstendig rolle med plass for lokal politisk deltakelse. Lokaldemokratiet er nært knyttet til det lokale selvstyret. Kommunene og lokalstyret har endret seg på en måte som gjør at de folkevalgtes ulike roller blir satt under press.

Kommunene forandres fra innsiden og utsiden. Endringstakten i norske kommuner de siste 15-20 årene har vært høy. Frikommune- og pilotkommuneforsøkene på 80-tallet representerte viktige endringsimpulser for kommunene, og med kommuneloven fra 1992 ble kommunene gitt betydelig større frihet til å velge egne organisasjonsløsninger. En konsekvens har vært at organiseringsmangfoldet i norske kommuner er blitt større. Men det er ikke bare de rådhusinterne forhold som er i forandring. Også kommunens forhold til omgivelsene er under omdefinering (Aars m.fl. 2004) Lokal styring blir et resultat av samhandling mellom en rekke aktører fra både offentlig, privat og frivillig sektor. Samhandlingen kan foregå på ulike arenaer både internt i kommunen og ut mot innbyggere og sivilsamfunn, noe vi også ser i Skien.

Kommunepolitikerne i Skien er ikke bare orientert mot aktører internt i kommunen. Mange politikere skjøtter åpenbart rollen som ombud i forhold til innbyggerne. Det er noe overraskende at kontakten mot frivillige lag og organisasjoner er så vidt mye mindre enn med enkeltpersoner. Det er likevel grunn til å tro at mange lokalpolitikere er «rekruttert» gjennom frivillig sektor. Samtidig er det lokale organisasjonslivet som regel aktivt for å øve et trykk på lokalpolitikere i mange saker. Kontakten mot private virksomheter i kommunen er også betydelig, selv om den ikke er blant de viktigste. Alt i alt er kontakten mot sivilsamfunn og privat sektor i kommunene generelt mer omfattende.

Lokalpolitikere hadde mer kontakt med enkeltinnbyggere, så det synes som om ombudsrollen blir godt ivaretatt.

En viktig motivasjonsfaktor for det å være politiker i Skien er å bidra til å utvikle kommunen som helhet. Dette viser seg å telle mest i de politiske prioriteringene som gjøres. De framtidige oppgavene er store innenfor alle sektorer og presset på økonomi og forventninger til tjenestene kommunen skal utføre, er store og vil bli større i framtida. Et helhetsblikk er derfor nødvendig

og viktig i det videre politiske arbeidet. Samtidig viser undersøkelsen at nærhet til befolkningen og befolkningsgrupper er viktig i politiske beslutninger.

Lokalpartiet – partiprogrammet og kollegaer i eget parti er viktige på ulike områder. Partiprogrammet henger høyt hos svargiverne når politikk skal utvikles og beslutninger tas. Dette hadde det vært interessant å se nærmere på, med hensyn til ideologiske veivalg. Lokalpartiet og partigruppa synes å være viktig for både motivasjon, råd og veiledning og tilbakemelding på egen posisjon i bystyret. Det er også et godt og positivt trekk at partiene står sterkt, selv om samarbeid mellom partiene i ulike saker er tilstede.

Samhandlingen med administrasjonen i kommunen syntes å være god, selv om det er rom for forbedringer her. Det kan derfor være viktig i framtidig politikeropplæring å se nærmere på forholdet mellom politikk og administrasjon og den rollefordeling som her finnes.

Svargiverne var opptatt av møtestruktur og organisering av saker i bystyret som viktige tiltak. Lengden på møtene og hyppigheten var også i fokus. Dette er noe både politisk ledelse, gruppeledere og administrasjonen bør se nærmere på.

Det viktigste for bystyret i Skien kommune i neste periode er å videreføre de påbegynte store sakene, som Bypakka, utvikling av sykehuset, arealplaner og kommunereform, for å nevne noe. Dette er saker som har preget den forrige perioden. Dette viser kompleksiteten i sakene og den omfattende saksmengden slike store saker impliserer. Det har vært stort engasjement for disse sakene i perioden og det syntes å bli det også i neste periode. De er et bilde på saker der politikere, organisasjoner og sivilsamfunn har engasjert seg i fellesskap.

Kommunenes roller er i endring. Oppgavene blir ikke færre men flere. Kompleksiteten i sakene er økene. Behovet for opplæring i sakshåndtering og saksutvikling er derfor spesielt viktig. Et flertall av svargiverne i denne undersøkelsen opplever et behov for styrket politikeropplæring. Derfor bør politikeropplæring i større grad fokuseres. Opplæringen bør være kontinuerlig gjennom hele perioden ved faste samlinger og gjennom de politiske partiene ved etablering av mentorordninger. Målsettingen med en slik opplæring er å styrke lokaldemokratiet på en måte som gjør det både framtidsretta og bærekraftig for utvikling av framtidens kommuner. I denne rapporten har vi derfor, på bakgrunn av svargivernes kommentarer foreslått punkter som kan være med på å styrke opplæringen.

Formålet med denne undersøkelsen har vært å gi noen pekepinner for veien videre for den politiske virksomheten i Skien. Svarprosenten var noe lav – men vi mener at det som her framkommer kan være nyttige perspektiver å ta med seg videre inn i utviklingen av den kommunalpolitiske virksomheten i Skien.

Referanser

Baldersheim, H og L. Rose (red.)(2005) *Det kommunale laboratorium*, Bergen: Fagbokforlaget.

Baldersheim, H og Smith E (red.)(2011) *Lokalt demokrati uten kommunalt selvstyre*, Oslo: Abstrakt forlag.

Folkevalgt 2011 – 2015. I kommunen (2011), Oslo: Kommuneforlaget

Gode arbeidsbetingelser for de folkevalgte(2015) Artikkel hentet fra Regjeringen.no

G. S. Hansen, M. K. Helgesen, S. I. Vabo (red.)(2012): *Politikk og demokrati. En innføring i stats- og kommunalkunnskap* 3. utg. Oslo: Gyldendal.

Hellevik, Ottar; Knutsen, Oddbjørn (2007). *Norske velgere og nyliberalisme. I: Nyliberalisme - ideer og politisk virkelighet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jo Sagele Paper til den XXI nordiske kommunalforskerkonferansen Oslo, 22.– 24. november 2012 .

Meld.St.14 (2014 – 2015). (2015) *Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Mydske, P.K (red)(2006) *Skandinaviske regioner – plass for politikk*, Oslo: Fagbokforlaget

NOU 2004:17 Statlig tilsyn med Kommunesektoren. Oslo: Kommunal og moderniseringsdepartementet.

NOU 2005:6 *Samspill og tillit. Om staten og lokaldemokratiet*. Oslo: Kommunal og regionaldepartementet.

Rønning, R. (2001), *Vårt politiske Norge, en innføring i stats og kommunalkunnskap*, Bergen: Fagbokforlaget

St. meld 17 (2004 – 2005). (2005) *Makt og demokrati*, Oslo: Statsministerens kontor

Østerud, Ø, F. Engelstad og P. Selle (2003) *Makten og demokratiet*, Oslo: Gyldendal Akademisk.

Aars, J, Fimreite, A.L. Homme, A . (2004) *Styrt fragmentering og fragmentert styring Nettverkspolitikk i norske kommuner*, Rokkansenteret.

Tabelloversikt

Tabell 1	<i>Hva er de viktigste grunnene til deltakelse i kommunepolitikken. Presentert i prosent</i>
Tabell 2	<i>Hvis du har tatt gjenvalg, hva motiverer deg til dette. Presentert i prosent</i>
Tabell 3	<i>Hvis du ikke har tatt gjenvalg, hva er årsakene til dette. Presentert i prosent</i>
Tabell 4	<i>Hvordan opplever du sakene som er satt på dagsorden i bystyret. Presentert i prosent</i>
Tabell 5	<i>Hvor ofte har du i gjennomsnitt kontakt med følgende organisasjoner innenfor lokalpolitikk. Presentert i prosent</i>
Tabell 6	<i>Hvor stor betydning har kontakt og drøfting med følgende instanser for dine standpunkter i kommunale saker. Presentert i prosent</i>
Tabell 7	<i>Er du enig eller uenig at det politiske arbeidet i kommunen har endret seg på følgende områder. Presentert i prosent</i>
Tabell 8	<i>Hva legger du vekt på når du prioriterer. Presentert i prosent</i>
Tabell 9	<i>Hvordan oppleves samarbeidet med administrasjonen. Presentert i prosent</i>
Tabell 10	<i>Forberedelser til bystyremøtene. Presentert i prosent</i>
Tabell 11	<i>Opplevelser som deltaker i bystyret. Presentert i prosent</i>
Tabell 12	<i>Motivasjon til å holde innlegg i bystyret. Presentert i prosent</i>
Tabell 13	<i>Hvordan er det med tilbakemeldingene på innlegg i bystyret. Presentert i prosent</i>
Tabell 14	<i>Litt om debattklimaet i bystyret. Presentert i prosent</i>
Tabell 15	<i>Vi ber deg ta stilling til følgende påstander. Presentert i prosent</i>
Tabell 16	<i>Innføring av nettbrett. Presentert i prosent</i>

HiT-rapport nr. 16

ISBN 978-82-7206-405-0
ISSN 1894-1044

Høgskolen i Telemark
Postboks 203
3901 Porsgrunn

Telefon 35 57 50 00
Telefax 35 57 50 01
www.hit.no